Teacher.co.ke

G8

2024

SEKONDARI MSINGI
UTATHMINI WA
MWISHO WA MUHULA WA 1
Kiswahili

MUDA

SAA 2

SHULE: ……………………………………………………………

JINA: ………………….……………………..…………………….....………..

NAMBARI YA MTIHANI……………………………. SAINI:

…………………….

(YA MTATHMINI PEKEE)

ALAMA	***Below 40***	***40-59***	***60-79***	***80-100***
KIWANGO	*CHINI YA MATARAJIO*	*KUKARIBIA MATARAJIO*	*KUFIKISHA MATARAJIO*	*KUZIDISHA MATARAJIO*

PEKEE **YA** **MTAHINI**

	100%
ALAMA YA MWANAFUNZI	
ASILIMIA	
KIWANGO	

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

MWONGOZO WA KUSAHIHISHA

1A) UFAHAMU (ALAMA15)

a) KISWAHILI (herufi kubwa)

CHANGAMOTO ZINAZOKUMBA KISWAHILI.
Apigie mstari.
Maneno yasipite sita. **(1x1 = 1)**

b(i) Kupuuzwa na wahakiki wa fasihi,
(ii) Kuwekwa pembezoni katika taalumu nzima ya uhakiki.
(iii) Watu kupendelea lugha zao za kikabila.
(iv) Ushindani kutoka Lugandanchini Uganda.
(v) Kuhusishwa na udhalimu wa kijeshi nchini Uganda. **(zozote 5 x1 =5)**

c) Kezilahabi anaonakuwa Kiswahili hakijaweza kuleta umoja na muumano Afrika Mshariki ilhali Chimerah anaona kuwa Kiswahili kinawezakuwa lingua franka ya Afrika Mashariki.
(1x2 =2) Mwanafunziaonyeshetofauti.

d(i) Hatuazakimakusudikulifanyiatamkohilikazihazipo.
(ii) Kenya hainachomborasmi cha kuendeleza Kiswahili **(2x1=2)**

e(i) Kiswahili kina zidi kupanuka kila uchao.
(ii) Kiswahili kimepiga hatua katika utunzi wa kimajaribio. **(2x1=2)**

F(i) Mwandishi Mashuhuri/aliyebobea **(ala1)**
(ii) Lughainayounganishawatuwenyelughatofautitofautikatikamawasiliano. *(ala1)*
(iii) Kupuuza (ala1)
h – zozote **(6x ½ = 3)**
s – popotealamaipo

2. UFUPISHO (ALAMA 15)

a(i) Ajira ya watoto husababishwa na umaskini unaozikumba jamaa nyingi.
(ii) Ufahamu mdogo wa thamani ya elimu wa baadhi ya watu.
(iii) Watotokushurutikakujitafutiarizikiwenyewekwasababuyahaliduniyafamiliazao.
(iv) Wazazi kutelekeza majukumu yao yakimsingi ya kukimu jamaa yao.
(v) Kupukutika kwa viongozi wa jamaa kutokana na janga sugu la ukimwi.
(vi) Wazazi kutowaelekeza watoto wao kujua maadili mema. **(Hoja 6 x 1 = 6)**
b(i) Serikalikufanyajuhudikuhakikishakuwaumaskiniumepigwa vita.
(ii) Wananjamii wote wapewe nafasi sawa za kujikwamua kutoka lindi la umaskini.
(iii) Kupanua nafasi za elimu kukidhi idadi kubwa ya watoto.
(iv) Kuhakikisha kupitishwa kwa sheria zinazolinda motto dhidi ya ukatili.
(v) Kusaidiavikundivinavyojitahidikuwasaidiawatoto.
(vi) Kuwahamasisha wanajamii kuhusu haki za watoto.

Haya **6 x 1**
Maki **a = 6**
b = 6
Utiririko **= 3**
15

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

3. MATUMIZI YA LUGHA (ALA 40)

(i) /o/ (Alama 2)

(ii) /m/

(b) Mofimuzinazoambatanishwanamziziwakitenziilikutoamaanatofautitofautikisarufi. (Alama 2)

c) Mfano: a –li-ye-m-pig-a **(½ x 6) = 3**

(d) Amerudi ?
Amerudi !
Amerudi. (Alama 3)

e) Haliya 'a' (Alama 2)

f(i) Lizwa

(ii) Pea (Alama 2)

g) Mzizi – Sehemuyamenoambayohaibadiliki. (1)

Mzizihuru – hauhitajikuongezewakiambishi
mfsafi, sahau, mama (1)

Mzizifunge – Huongezewa viambishi km
- eupe, -chafu, (1)

h) Jigombe lile limeumia kwato. (2)

(i) Ka – Kuonyesha mfululizo wa vitendo
- Wakatiujao
- Kutoa rai/amri
- Haliyakufanyikakwavitendo. (zozote 2)

J. Kirai nomino – Wazaziwetu
Kirai kitenzi –Watawasili
Kirai kielezi – Kesha saa tatu . (1x3=3

k) Wanafunziwatakaolaladarasani – Kiima
Watandibiwavikali - Kiarifa. (2 x 1 =2)

l) Kipozi - Keki
Kitondo - wanafunzi
Ala - Kisu 3 x 1 = 3)

m)

S ½			
KN		KT ½	
W ½	S ½	T ½	E ½
Sisi	Tulipokuwa shuleni	Tulisoma	Kwabidii

½ x 6 = 3

n) - King'ong'o – mf. NilinunuaNg'ombewawili.
- Kuonyesha ufupisho wa silabi katika shairi km – mefika
- Kuonyesha tarakimu iliyoachwa k.m. nilizaliwa mwaka. Wa '62. (zozote 2 x 1= 2)

o) Mama alisemayakwambawangeendakwaosikuhiyo. (ala2)

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

p) dhuluma, dhalimu, mdhulumiwa. (Alama 2)

q) Ki-vi. Mfano kipepeo – vipepoe
M – Mi – mfano mtume – mitume
M/w – wa mfano mtu – watu
Ch – vy mfanochura –vyura

Zinazochukua kiambishi ma – katika wingi.Daktari –madaktari.
Zisizobadilikakatikaumojanawingi.
Punda – punda zozote 3 x 1 = 3)

4. ISIMU JAMII (ALAMA 10)

A(i) Atharizalughaya kwanza
(ii) Kutofahamukanunizakisarufi
(iii) Kutoelewakaidazamatumiziyalugha
(iv) Ujumuishajiwakanunizasarufi.
(v) Uhamishajiwakanunizalughamojahadinyingine.
(vi) Kuzungumza au kuwazakwaharaka.
(vii) Haliyakiakiliwakatimtu anapotumialugha.
(viii) Makosayalughakimakusudi. (zozote 4 x 1 = 4)

B(i) Kiswahili nitokeo la maingilianobainayawafrikanawaarabu.
Maingiliano ya kibiashara, kijamii na hata kindoa baina ya wenyeji wa pwani na waarabu.
(ii) Kiswahili kilitokana na lugha za kibantu.
(iii) Kiswahili kilitokana na Kiarabu kwasababu kina msamiati wa Kiarabu. Asiliyajina Kiswahili lilitokananneno la kiarabu "sahili"
(iv) Chanzo cha Kiswahili ni Jamhuri ya kidemokrasia ya Kongo kwa sababu wabantu walitoka Kongo na kusambaa mpaka pwani ya Afrika Mashariki .(zozote 2 x 2 = 4)

C(i) Kiuchumi – maendeleo na ubunifu wa viwanda yanafanya watu kuhamia mjini na kuacha kuzungumza lugha moja n akuzungumza lugha nyingine kwa mawasiliano.
(ii) Uchachewawazungumzaji – idadiyawazungumzajiwa lugha fulani inapopungua, lugha hiyo inakabiliwa na tishio la kufifia.
(iii) Kitoungwa mkono na taasisi mbalimbali k.m. elimu, dininavyombovyahabari.
(iv) Hadhi- lugha ambazo hazina hadhi hufa.
(v) Ndoa za mseto – watoto huzungumza lugha ya maana kwa maana ndiye anakaa nao kwa muda mrefu na kutojua ya baba.
(vi) Kuhama – kutoka sehemu moja hadi nyingine na pengine kusahau lugha zao kabisa.
(vii) Sababuzakisiasa.
(viii) Atharizaelimu.

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes